

การสนับสนุนจากองค์กรที่มีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรค
ไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน: กรณีศึกษาที่
ตำบลสมเฒ่า อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี

The Dependence of the Operation and Control of Dengue Prevention by Village Health Volunteers on the Organization—A Study Undertaken at Sumsao Subdistrict, Phen District, Udon Thani Province

เสกสรรค์ สองจันทร์^{1*} และประจักษ์ บัวพันธ์²

Seksan Songchan^{1*} and Prachak Bouphan²

¹สาขาวิชาการบริหารสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

²ภาควิชาการบริการสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

*Correspondent author: bprach@kku.ac.th

Received April 4, 2011

Accepted June 6, 2011

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสนับสนุนจากองค์กรที่มีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลสมเฒ่า อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 195 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง 100 คน จากการศึกษพบว่า การสนับสนุนจากองค์กรในภาพรวมของกลุ่มตัวอย่าง มีการสนับสนุนจากองค์กรอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.68 (S.D.=0.569) การปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.05 (S.D.=0.609) การสนับสนุนจากองค์กรมีความสัมพันธ์ระดับสูงทางบวกกับการปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.765$, $p\text{-value}<0.001$) ส่วนตัวแปรที่สามารถร่วมพยากรณ์การปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก ได้แก่ การสนับสนุนจากองค์กรด้านเวลา ($p\text{-value}<0.001$) และการสนับสนุนจากองค์กรด้านวัสดุอุปกรณ์ ($p\text{-value}<0.034$) ซึ่งทั้ง 2 ด้านสามารถร่วมพยากรณ์การปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกได้ร้อยละ 63.40

Abstract

This research was based on cross-sectional descriptive research. Its objective was to investigate the organizational support factors influencing the operation and control of dengue prevention by village health volunteers at Samsao subdistrict, Phen district, Udon Thani province. The population of this study was 195 health volunteers and 100 subjects were drawn as the subjects of this study. Overall, the level of supports from

organizations was modest with 3.68 (S.D.=0.56) on average. The performance on prevention and control was in high level with 4.05 (S.D.=0.60) on average. The organizational supports had a high level of positive relation with the subject's performance at the statistical significance of 0.05 ($r=0.765$, $p\text{-value}<0.001$). In addition, the secondary variables that could predict the performance in prevention and control included time ($p\text{-value}<0.001$) and material supply ($p\text{-value}<0.034$) at the statistical significance, accounting for 63.40%

คำสำคัญ: การสนับสนุนจากองค์กร การป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

Keywords: the organizational support, dengue prevented, village health volunteers

1. บทนำ

โรคไข้เลือดออก (dengue hemorrhagic fever: DHF) เป็นปัญหาสำคัญทางสาธารณสุขในระยะ 50 ปีที่ผ่านมา นับตั้งแต่การระบาดของโรคในประเทศไทย ตั้งแต่ปี 2501 อัตราอุบัติการณ์ของโรคมีแนวโน้มสูงขึ้นมาโดยตลอด นอกจากนี้ยังมีการแพร่กระจายของโรคไปทั่วทุกภาคของประเทศไทย ซึ่งผลการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคในระยะที่ผ่านมา ยังไม่สามารถลดโรคได้ตามเป้าหมายที่กำหนด ปัจจัยสำคัญที่ทำให้มีการระบาด และมีการขยายพื้นที่เกิดโรคออกไปอย่างกว้างขวาง ได้แก่ การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือมีชุมชนเมืองเพิ่มขึ้น มีการเคลื่อนไหวของประชากร และมีอยู่หลายมากขึ้นตามการเพิ่มของภาชนะขังน้ำที่คนทำขึ้น ปัจจัยเหล่านี้ทำให้การแพร่กระจายของโรคไข้เลือดออกเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว (1)

กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข มีนโยบายที่ชัดเจน จึงกำหนดเกณฑ์และตัวชี้วัดงานป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี 2550 จนถึงปัจจุบัน และขยายพื้นที่ดำเนินการ เพื่อให้มีการพัฒนาการดำเนินงานตามมาตรฐานการป้องกันและควบคุมโรคอย่างต่อเนื่อง และครอบคลุมทั่วประเทศ โดยมีเป้าหมายจังหวัดที่จะดำเนินการประเมินเป็นร้อยละ 50, 75 และ 100 ของจังหวัดทั่วประเทศ ใน

ปี 2553, 2554 และ 2555 ตามลำดับ ซึ่งการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก มี 3 กิจกรรมที่สำคัญคือ 1) การควบคุมโรคเมื่อมีการระบาด 2) การบริหารจัดการให้หน่วยงาน มีความพร้อมก่อนการระบาดของโรค และ 3) การบริหารจัดการให้หน่วยงานมีความพร้อมเมื่อถึงฤดูกาลระบาด ซึ่งหลักการดำเนินงานตามตัวชี้วัด คือ ผู้ปฏิบัติงานรู้เร็ว เข้าดำเนินการสอบสวนและควบคุมโรคได้เร็ว ผู้ป่วยรายแรกได้รับการสอบสวนทุกราย ทีมควบคุมโรคมีความพร้อมสามารถดำเนินการได้ทันทีที่ได้รับรายงานผู้ป่วย และสามารถดำเนินการควบคุมโรคได้ครอบคลุมพื้นที่ หากปฏิบัติได้ตามเกณฑ์ และในพื้นที่นั้นจะควบคุมโรคได้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้โรคลดลงได้ (1) ซึ่งการพัฒนางานด้านสาธารณสุขในชุมชนจะสำเร็จได้จะต้องอาศัยอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ซึ่งได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ.2523 และได้มีการพัฒนา มาโดยลำดับ โดยทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในงานสร้างสุขภาพ ซึ่งนับว่าเป็นองค์กรที่เข้มแข็งที่ทำงานเพื่อสังคมด้วยจิตอาสา และเป็นแกนนำด้านสุขภาพอย่างแท้จริง เพราะอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จะรู้ปัญหาชุมชนของตนเองและสามารถนำทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชนนั้นๆ มาแก้ไขปัญหา มีการประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ เพื่อขอรับการ

สนับสนุนในด้านความรู้ ทรัพยากร งบประมาณ จากหน่วยงานรัฐที่รับผิดชอบอยู่ตลอด ทั้งช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในเรื่องต่างๆที่เป็นปัญหาในชุมชนอย่างเป็นระบบในการปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรค ไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ให้มีประสิทธิภาพ ต้องอาศัยความสำเร็จของการบริหารหรือปัจจัยพื้นฐาน (administrative resources) ที่ใช้ในการบริหารอันสำคัญ 4 ประการ คือ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Material) และวิธีการจัดการ (Method) หรือเรียกสั้นๆ ว่า 4M's การที่จัดว่าปัจจัยทั้ง 4 เป็นปัจจัยพื้นฐานในการบริหาร เพราะในการบริหารเกือบทุกประเภทจำเป็นต้องอาศัยคน เงิน วัสดุสิ่งของ และวิธีการเป็นองค์ประกอบสำคัญไม่ว่าการบริหารนั้นจะเป็นการบริหารราชการหรือบริหารธุรกิจก็ตาม (2) และปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของบุคคล ประกอบด้วย คุณลักษณะส่วนบุคคล (individual attributes) ได้แก่ ลักษณะประชากร ความสามารถ จิตวิทยา ร่วมกับความพยายามในการทำงาน (work effort) ซึ่งแรงจูงใจของแต่ละบุคคลจะช่วยกำหนดแรงขับภายในตัวของบุคคล ทำให้เกิดคุณลักษณะเฉพาะต่อระดับและแนวทางของความพยายามในการทำงาน (3)

ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะส่วนบุคคล การสนับสนุนจากองค์กร ที่มีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรค ไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยนี้มีดังนี้

คุณลักษณะส่วนบุคคล หมายถึง เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ ประสบการณ์การปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรค ไข้เลือดออกของ การเข้าร่วมกิจกรรมป้องกันควบคุมโรค ไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลสุ่มเส้า อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี

การสนับสนุนจากองค์กร หมายถึง การสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสถานบริการสาธารณสุข และผู้นำชุมชน ในการปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรค ไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลสุ่มเส้า อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี ประกอบด้วย ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านเวลา

การปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรค ไข้เลือดออก หมายถึง การปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลสุ่มเส้า อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี ในด้านการควบคุมป้องกันโรค ไข้เลือดออก ในด้านการเฝ้าระวังโรค ด้านการควบคุมการระบาดของโรค ด้านการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ ด้านการประสานงานองค์กรในพื้นที่ ด้านการมีส่วนร่วมของหน่วยงานในพื้นที่ และด้านการสนับสนุนการปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรคในชุมชน

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน หมายถึง ประชาชนที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นตัวแทนในการให้บริการด้านสุขภาพ โดยผ่านกระบวนการความรู้ด้านสาธารณสุข ขึ้นทะเบียนเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในเขตตำบลสุ่มเส้า อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี

2. วิธีการวิจัย

2.1 รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา แบบภาคตัดขวาง (cross-sectional descriptive research) เพื่อศึกษาปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล และการสนับสนุนจากองค์กร ที่มีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรค ไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

2.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลสุ่มเส้า อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 195 คน

กลุ่มตัวอย่างและขนาดตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลสุ่มเสา อำเภอฟะนิง จังหวัดอุดรธานี สุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic Random Sampling) ใช้ขนาดตัวอย่าง $10 \times 10 = 100$ ซึ่งความสำคัญของขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาตัวแบบถดถอยพหุนั้น Nunnally and Bernstein (4) ให้คำอธิบายว่าอย่างน้อยควรมีขนาดตัวอย่าง 10 ตัวอย่างต่อตัวแปรอิสระ 1 ตัว ซึ่งการศึกษาคั้งนี้มีตัวแปรอิสระทั้งหมด 10 ตัว ดังนั้นขนาดตัวอย่างที่คำนวณได้และใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ 100 คน

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ข้อมูลเชิงปริมาณเก็บรวบรวมโดยใช้เป็นแบบสอบถาม และข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การสนทนากลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมและใช้เสริมข้อมูลบางส่วนที่ซับซ้อนให้ได้ว่ารายละเอียดด้านความคิดเห็น ทิศนคติ คุณลักษณะต่างๆและหาสิ่งมายืนยัน ของกลุ่มตัวอย่าง ระยะเวลาดำเนินการวิจัยคั้งนี้ คือระหว่าง 1 มิถุนายน 2553 ถึง 3 มีนาคม 2554

2.4 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประกอบด้วย สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ใช้สถิติการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ามัธยฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และสถิติเชิงอนุมาน (inferential statistics) ใช้สถิติ Pearson's product moment correlation coefficient และ stepwise multiple regression analysis

3. ผลการวิจัยและอภิปราย

3.1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 93 อายุอยู่ระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 46 อายุเฉลี่ย 42.97 ปี อายุต่ำสุด 21 ปี, อายุสูงสุด 67 ปี (S.D.= 8.77 ปี) สถานภาพสมรสคู่ ร้อยละ 92 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมศึกษาหรือ

ละ 45 รายได้อยู่ระหว่าง 1,000-5,000 บาทต่อเดือน จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 43 รายได้เฉลี่ย 7,407 บาทต่อเดือน รายได้ต่ำสุด 1,000 บาทต่อเดือน รายได้สูงสุด 50,000 บาทต่อเดือน (S.D.=5,964.46) ประสบการณ์การปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 6-10 ปี ต่ำสุดที่ 1 ปี และสูงสุดที่ 35 ปี

3.2 ระดับการสนับสนุนจากองค์กรของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีการสนับสนุนจากองค์กรอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.68 (S.D.=0.56) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน และระดับปานกลาง 2 ด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดและอยู่ในระดับมาก คือ ด้านบุคลากร มีค่าเฉลี่ย 4.20 (S.D.=0.48) รองลงมาคือ ด้านเวลา อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.98 (S.D.=0.71) ด้านงบประมาณ อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.39 (S.D.=0.64) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านวัสดุอุปกรณ์ ค่าเฉลี่ย 3.12 (S.D.=0.76)

3.3 ระดับการปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรคของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีการปฏิบัติงานการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.05 (S.D.=0.60) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก ทั้ง 6 ด้าน ค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านการควบคุมการระบาดของโรค มีค่าเฉลี่ย 4.29 (S.D.=0.57) รองลงมา คือ ด้านการสนับสนุนการปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรคในชุมชน มีค่าเฉลี่ย 4.27 (S.D.=0.59) ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมของหน่วยงานในพื้นที่ มีค่าเฉลี่ย 3.85 (S.D.= 0.97)

3.4 คุณลักษณะส่วนบุคคลและการสนับสนุนจากองค์กรที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

คุณลักษณะส่วนบุคคล พบว่า เพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา รายได้ ไม่มี

ตารางที่ 1. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ระหว่างตัวแปรอิสระ กับการปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก ของ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลสุ่มเส้า อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี

คุณลักษณะส่วนบุคคล และการสนับสนุนจากองค์กร	การปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก		
	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ของเพียร์สัน (r)	p-value	ระดับความ สัมพันธ์
คุณลักษณะส่วนบุคคล			
เพศ (หญิง)	0.091	0.371	ไม่มีความสัมพันธ์
อายุ	-0.006	0.956	ไม่มีความสัมพันธ์
สถานภาพสมรส (คู่)	-0.079	0.437	ไม่มีความสัมพันธ์
ระดับการศึกษา (ประถมศึกษา)	-0.008	0.934	ไม่มีความสัมพันธ์
รายได้	-0.056	0.582	ไม่มีความสัมพันธ์
ประสบการณ์การปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก			
-การปฏิบัติงานในตำแหน่ง อสม.	0.077	0.449	ไม่มีความสัมพันธ์
-เข้าร่วมกิจกรรมป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก (เป็นประจำ / สม่ำเสมอ)	-0.238*	0.017	ต่ำ
การสนับสนุนจากองค์กร			
ด้านบุคลากร	0.765**	<0.001	สูง
ด้านงบประมาณ	0.527**	<0.001	ปานกลาง
ด้านวัสดุอุปกรณ์	0.600**	<0.001	ปานกลาง
ด้านเวลา	0.786**	<0.001	สูง

* ค่าระดับนัยสำคัญน้อยกว่า 0.05

** ค่าระดับนัยสำคัญน้อยกว่า 0.001

ความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงาน ประสบการณ์ การเข้าร่วมกิจกรรมป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก มีความสัมพันธ์ระดับต่ำทางลบ กับการปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลสุ่มเส้า อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = -0.238$, $p\text{-value}=0.017$)

การสนับสนุนจากองค์กร พบว่าภาพรวมของการสนับสนุนจากองค์กรมีความสัมพันธ์ระดับสูงทางบวกกับการปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลสุ่มเส้า อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.765$, $p\text{-value}$

<0.001) เมื่อพิจารณาการสนับสนุนจากองค์กรรายด้าน พบว่า ด้านเวลา มีความสัมพันธ์ระดับสูงทางบวกกับการปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลสุ่มเส้า อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.786$, $p\text{-value}$ <0.001) ด้านบุคลากร ด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านงบประมาณ มีความสัมพันธ์ระดับปานกลางทางบวก กับการปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.600$, $p\text{-value}$ <0.001; $r=0.561$, $p\text{-value}$ <0.001 และ $r=0.527$, $p\text{-value}$ <0.001 ตามลำดับ) (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 2. ค่าสถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนของการปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลสมเส้า อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี

ตัวแปร	B	Beta	T	P-value	R
1.การสนับสนุนจากองค์กรด้านเวลา	0.592	0.692	9.213	<0.001	0.786
2.การสนับสนุนจากองค์กรด้านวัสดุอุปกรณ์	0.128	0.161	2.145	0.034	0.796

ค่าคงที่ = 0.138 , F = 84.156 , P-value < 0.001

3.5 คุณลักษณะส่วนบุคคล และการสนับสนุนจากองค์กรที่มีผลต่อการการปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และถูกเลือกเข้าสมการอย่างมีนัยสัมพันธ์ทางสถิติที่ระดับ 0.05 เรียงลำดับดังนี้ การสนับสนุนจากองค์กรด้านเวลา (p-value<0.001) และการสนับสนุนจากองค์กรด้าน วัสดุอุปกรณ์ (p-value<0.034) ตัวแปรอิสระทั้ง 2 ตัว สามารถพยากรณ์การปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ได้ร้อยละ 63.3 (ตารางที่ 2) ได้สมการถดถอยพหุเชิงเส้นตรง ซึ่งเป็นสมการทำนายในรูปคะแนนดิบ

$$Y = 0.318 + (0.592) (\text{การสนับสนุนด้านเวลา}) + (0.128) (\text{การสนับสนุนจากองค์กรด้านวัสดุอุปกรณ์})$$

เป็นสมการทำนายในรูปคะแนนดิบ

$$Y = 0.318 + (0.592) (\text{การสนับสนุนด้านเวลา}) + (0.128) (\text{การสนับสนุนจากองค์กรด้านวัสดุอุปกรณ์})$$

3.6 อภิปราย

คุณลักษณะส่วนบุคคลพบว่า ประสพการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก มีความสัมพันธ์ระดับต่ำทางลบกับการปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก

คุณลักษณะส่วนบุคคลพบว่า ประสพการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก มีความสัมพันธ์ระดับต่ำทางลบกับการปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (r= -0.238, p-value<0.017) จากการสนทนากลุ่มได้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า เนื่องจากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่เคยปฏิบัติงานมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานอาจจะมี ความเคยชินในการปฏิบัติงานแบบเดิมๆ ขาดการแสวงหาความรู้ เทคนิคและวิธีการใหม่ๆที่จะปรับปรุงหรือพัฒนาการปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก และความรู้เกี่ยวกับการสอบสวนโรค สอดคล้องกับการศึกษาของ กิตติพงษ์ บัวติก (5) พบว่าประสพการณ์ในการปฏิบัติงานมีผลต่อการปฏิบัติงานสุขภาพจิตชุมชนของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 (p-value = 0.016) เช่นเดียวกับการศึกษาของ สุทัศน์ ดวงตะวงษ์ (6) พบว่า ประสพการณ์ในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางกับการปฏิบัติงานรักษาพยาบาลนอกเวลาราชการ และวันหยุดราชการของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในศูนย์สุขภาพชุมชนอำเภอมัญจาคีรี และอำเภอโคกโพธิ์ไชย จังหวัดขอนแก่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (r= -0.340, p-value=0.018) เช่นเดียวกับการศึกษาของสัมพันธ์ บัณฑิตเสน (7) พบว่า ประสพการณ์ที่ปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์

กับผลการดำเนินงานตามกรอบการประเมินผลการปฏิบัติราชการของ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขในศูนย์สุขภาพชุมชน จังหวัดหนองคาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ($r=0.14$, $p\text{-value}=0.045$) และแตกต่างจากการศึกษาของสิทธิพร นามมา (8) พบว่า ประสิทธิภาพปฏิบัติงานการป้องกันควบคุมโรคติดต่อมาโดยแมลง ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานการป้องกันควบคุมโรคติดต่อมาโดยแมลงของหัวหน้าศูนย์สุขภาพชุมชน จังหวัดขอนแก่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ($r=0.052$, $p\text{-value}=0.550$)

ภาพรวมของการสนับสนุนจากองค์กร พบว่าการสนับสนุนจากองค์กรมีความสัมพันธ์ระดับสูงทางบวกกับการปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลสูงเม่น อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.765$, $p\text{-value}<0.001$) จากการสนทนากลุ่ม กลุ่มตัวอย่างได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติม สิ่งที่ควรสนับสนุนจากองค์กรที่มีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก ได้แก่ มีบุคลากรมาสนับสนุนงบประมาณให้เพียงพอ วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นให้เพียงพอและทันเวลา และจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกให้กับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านทุกคนอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับผลการศึกษาการของ สิทธิพร นามมา (8) พบว่า การสนับสนุนจากองค์กรมีความสัมพันธ์ระดับสูงทางบวกกับการปฏิบัติงานการป้องกันควบคุมโรคติดต่อมาโดยแมลงของหัวหน้าศูนย์สุขภาพชุมชน จังหวัดขอนแก่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ($r=0.763$, $p\text{-value}<0.001$) เช่นเดียวกับการศึกษาของ อัสพร วงษ์ศิริ (9) ที่พบว่า การสนับสนุนจากองค์กร มีความสัมพันธ์ระดับสูงทางบวกกับการปฏิบัติงานการจัดการข้อมูลสารสนเทศของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในศูนย์สุขภาพชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ 0.05 ($r=0.081$, $p\text{-value}<0.001$) เช่นเดียวกับการศึกษาของฐาภรณ์ เกษิต (10) พบว่า การสนับสนุนองค์กรมีความสัมพันธ์ระดับสูงทางบวกกับการปฏิบัติงานพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการบริการ และบริหารการเงินการคลังโดยใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงของหัวหน้าศูนย์สุขภาพชุมชน จังหวัดขอนแก่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r=0.813$, $p\text{-value}<0.001$) เช่นเดียวกับการศึกษาของ ประดิษฐ์ สารรัตน์ (11) พบว่าการสนับสนุนองค์กรมีความสัมพันธ์ระดับสูงทางบวกกับการบริหารงานพัสดุของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ในศูนย์สุขภาพชุมชน จังหวัดหนองคาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ($r=0.773$, $p\text{-value}<0.001$)

ตัวแปรอิสระที่ถูกนำเข้ามาสมการที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 คือปัจจัยการสนับสนุนจากองค์กรที่มีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกของ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลสูงเม่น อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี คือ การสนับสนุนจากองค์กรด้านเวลา ($p\text{-value}<0.001$) และการสนับสนุนจากองค์กรด้านวัสดุอุปกรณ์ ($p\text{-value}<0.034$) โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05 สอดคล้องกับการศึกษาของอัสพร วงษ์ศิริ (9) พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานการจัดการข้อมูลสารสนเทศของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในศูนย์สุขภาพชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานีคือ การสนับสนุนองค์กรด้านการใช้เวลา ($p\text{-value}<0.001$) ด้านการบุคลากร ($p\text{-value}=0.001$) ปัจจัยด้านงบประมาณ ($p\text{-value}=0.010$) เช่นเดียวกับการศึกษาของ สิทธิพร นามมา (8) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานการป้องกันควบคุมโรคติดต่อมาโดยแมลงของหัวหน้าศูนย์สุขภาพชุมชน จังหวัดขอนแก่น คือ ปัจจัยด้านการบริหาร ($p\text{-value}<0.001$) และปัจจัยด้านงบประมาณ ($p\text{-value}=0.002$) โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เช่นเดียวกับการศึกษาของ รติ บุญมาก (12) พบว่า

ความสามารถในการพยากรณ์การปฏิบัติงานการ พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐของ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขในศูนย์สุขภาพชุมชน จังหวัดหนองบัวลำภู มีตัวแปรในสมการ 4 ตัวแปร คือ การสนับสนุนองค์กรด้านการบริหาร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ และ ปัจจัยจูงใจด้านลักษณะ เช่นเดียวกับการศึกษาของ ประดิษฐ์ สารรัตน์ (11) พบว่าความสามารถในการ พยากรณ์การปฏิบัติงานการบริหารงานพัสดุของ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขในศูนย์สุขภาพชุมชน ใน จังหวัดหนองคาย มีตัวแปรในสมการ 3 ตัวแปร คือ การสนับสนุนองค์กรด้านงบประมาณ ด้านการ บริหาร และด้านบุคลากร เช่นเดียวกับการศึกษา ของพรพร ครองยุทธ (13) ที่พบว่าความสามารถ ในการพยากรณ์การปฏิบัติงานของ คณะกรรมการ ประสานงานสาธารณสุขระดับอำเภอ จังหวัด ขอนแก่น มีตัวแปรในสมการ 5 ตัวแปร คือ การ สนับสนุนจากองค์กรด้านการบริหาร ปัจจัยค้ำจุน ด้านนโยบายและการบริหาร การสนับสนุนจาก องค์กรด้านวัสดุอุปกรณ์ ปัจจัยจูงใจด้านลักษณะ ของงาน และการสนับสนุนจากองค์กรด้าน บุคลากร

3.7 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

- อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ควร จัดลำดับความสำคัญของกิจกรรม ให้สอดคล้อง กับเวลาการปฏิบัติงาน ป้องกันควบคุมโรค ไข้เลือดออกในชุมชน โดยการจัดประชุมร่วมกับ ชาวบ้าน และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำ หมู่บ้านทุกคน และจัดทำตารางปฏิบัติการของ ชุมชนพร้อมชี้แจงให้ทราบร่วมกัน

- อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านควรมีการวางแผนในการปฏิบัติงาน ตามตารางการ ปฏิบัติงานของชุมชนที่ถูกกำหนดขึ้นโดยชุมชน ซึ่งมีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเป็น ผู้นำ

- โรงพยาบาลชุมชน สำนักงานสาธารณสุข อำเภอสถาบันอนามัย และองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น ควรมีการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ และ สิ่งของต่างๆ เช่น ตาข่าย ฝาปิดภาชนะกักเก็บน้ำ เอกสารแผ่นพับ สื่อสิ่งพิมพ์ ให้เพียงพอกับความ ต้องการตามเวลาในการปฏิบัติงานป้องกันควบคุม โรคไข้เลือดออกในชุมชน

- หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการจัดสรร งบประมาณสนับสนุนให้เพียงพอ และทันต่อเวลา ในการปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรคในชุมชน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- ควรมีการศึกษารูปแบบด้านการใช้เวลา ใน การปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ใน ชุมชนที่เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่ เช่น ในพื้นที่ ชนบท กึ่งชนบท และเขตเมือง

- ควรมีการศึกษาความต้องการการสนับสนุน วัสดุอุปกรณ์ ในการควบคุมป้องกันโรค ไข้เลือดออกอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น เครื่องพ่น หมอกควัน เคมีภัณฑ์ ตาข่าย ฝาปิด ภาชนะกักเก็บ น้ำ

4. เอกสารอ้างอิง

- (1) Department of Disease Control Ministry of Public Health. The guide of evaluation of the indications in preventing and controlling dengue hemorrhagic fever at province level in year 2010; 2010. Thai.
- (2) Dejthai T. Principle of public health administration 3. Bangkok: Sacharoen Panich; 2002. Thai.
- (3) Schermerhorn R, Hunt G, Osborn N. Organization behavior. New York: John Wiley & Sons; 2003
- (4) Nunnally JC, Bernstein, IH. Psychometric theory. 3rd ed. New York: McGraw-Hill; 1994.

- (5) Buatik K. Work performance of community mental health volunteers in Kumpawapi district, Udonthani province [Independent Study]. Khon Kaen: Khon Kaen University; 2008. Thai.
- (6) Duangtawong S. Motivation affecting the performance of service in ex-hour office and holiday among public health officers at primary care units Manchakiri and Kokphochai District, Khon Kaen province [Independent Study]. Khon Kaen: Khon Kaen University; 2008. Thai.
- (7) Banditsan S. Motivation effecting an official evaluation frame performance of health personnel at primary care unit Nongkhai Province [Independent Study]. Khon Kaen: Khon Kaen University; 2008. Thai.
- (8) Namma S. Organizational support affecting the performance of vector borne diseases prevention and control among the chief of primary care units in Khon Kaen Province [Independent Study]. Khon Kaen: Khon Kaen University; 2009. Thai.
- (9) Wongsiri U. Organizational support affecting an information mangement among the heal th personnel at primary care units in Muang district, Udon Thani province [Independent Study]. Khon Kaen: Khon Kaen University; 2008. Thai.
- (10) Kechit T. Motivation and organiza-tional support affecting of the chiefs at primary care unit quality development standard performance and finance administration by principle of sufficiency economic in Khon Kaen province [Independent Study]. Khon Kaen: Khon Kaen University; 2008. Thai.
- (11) Sararat P. Organization support affecting an administration of material supply among health personnel at primary care units in Nongkhai province [Independent Study]. Khon Kaen: Khon Kaen University; 2008. Thai.
- (12) Boonmak R. Motivation and organiza-tional support affecting public sector management quality award perfor-mance of personnel at primary care units in Nongbualamphu province [Independent Study]. Khon Kaen: Khon Kaen University; 2008. Thai.
- (13) Krongyuth P. Motivation and organiza-tional support affecting the perfor-mance of district health coordinating committee in Khon Kaen province [Independent Study]. Khon Kaen: Khon Kaen University; 2006. Thai.